

[Kirkeministeren.]

spørgsmålet om, hvorvidt man fra folkekirkens side var ængstelig for, at medlemstallet i folkekirken skulle falde. Jeg må gøre hr. Kjær Rasmussen opmærksom på, at man ikke automatisk bliver medlem af folkekirken ved registrering, men først ved dåben, og den er ganske frivillig.

Orla Møller: Jeg er enig i, at adskillige af de spørgsmål, der er blevet rejst ved denne førstebehandling, er velegnede til et udvalgsarbejde, men der er et par stykker, jeg gerne vil komme med et par kommentarer til.

Det bliver f. eks. af den radikale ordfører sagt, at en overflytning af registreringen til folkeregistrene vil spare statskassen for store udgifter. Det tror jeg bliver overmåde vanskeligt at dokumentere. Jeg kan i den forbindelse nævne, at det arbejde, som kordegnene sidder og udfører rundt omkring i samtlige vor købstæder og store byer, betales af den kirkelige ligning. Det arbejde ville i hvert fald blive overflyttet som ekstrarbejde, der så skulle betales igen igennem folkeregistret.

Derfor vil jeg også gerne sige til hr. Morten Lange, at hvis jeg troede, der var praktiske og økonomiske fordele ved at gå over til en civil registrering, ville jeg ikke tøve så meget som ét eneste sekund. Men det er disse betænkeligheder netop på de to områder, der gør, at jeg oprindelig har foreslået og nu stillet mig bag ved det, vi drøfter i dag, nemlig at vi fortsætter med den gamle form for registrering over folkekirkens ministerialbøger.

Til hr. Kjær Rasmussen vil jeg gerne sige, at jeg ikke tror, der kan findes 10 personer inden for det kirkelige område, der virkelig for alvor insisterer på at beholde denne form for registrering, og jeg tror, det er helt forkert at ville antyde, at der er nogle, der tror, at man skulle miste medlemmer, fordi der blev en anden form. Det er af hensyn til skatteyderne, nogle af os fastholder den nugældende ordning. Men der er naturligvis mange grunde for at foretage forenklinger på rationaliseringens område, og jeg ved, at der i ministeriet ligger betænkninger, der giver gode råd i så henseende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om menighedsråd.

(Lovforslaget (nr. 36) findes i tillæg A. sp. 455, fremsættelsen i tidenden sp. 249).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Orla Møller: Om dette lovforslag gælder mine indledende bemærkninger til det forrige lovforslag også.

Jeg vil gerne føje til, at kirkeministeren fortjener tak, fordi dette lovforslag er fremsat. Jeg har set i adskillige aviser, at ministeren har udtalt sig om faren ved at træde i de kirkelige spinatbede. Jeg går ud fra, at den højtærede kirkeminister er klar over, at han med dette forslag er på vej for fuld fart ud i bedene, og jeg vil gerne til indledning forsikre ham om, at han ikke skal vandre alene på den vej.

Jeg vil dertil knytte et ønske om, at forslaget ikke blot her i tinget, men også rundt omkring i menighedsrådene må møde forståelse. Jeg håber meget, at man vil kunne se, at det er en hjælp til at ordne presserende forhold, hvad ordentlig betjening af menighederne angår. Jeg har i øvrigt ikke grund til at vente andet. Mine erfaringer i samarbejdet med menighedsråd har overbevist mig om, at der kan nås endog meget langt ved forhandlinger mellem rådene og de kirkelige myndigheder, når det drejer sig om at sammenlægge mindre sogne til større arbejdsenheder, og det er jo dette, der er hensigten med forslaget. Det er ikke vendt mod nogen, men det er et forsøg på at få en bedre udnyttelse af den forhåndenværende præstelige arbejdskraft.

[Oria Møller.]

Det fastslås med al tydelighed, at et embede normalt skal opslås hurtigst muligt ved ledighed. Intet menighedsråd behøver altså at nære betænkelighed ved lovforslaget. Kun i de tilfælde, hvor der er særlige forhold, kan opslaget udsættes. Jeg mener, at erfaringen i kirkeministeriet har vist, at der vil blive for kort tid til de fornødne forhandlinger mellem menighedsrådene i de sogne, der kan blive berørt af sammenlægning, og stedets biskop, hvis der ikke er mulighed for at udsætte embedsopslag. Udsættelsen vil tillige i mange tilfælde give mulighed for en betjening ved nabopræster, indtil man har fundet den bedste ordning for menighederne i de små sogne.

Nu må man naturligvis ikke overse, at der er menighedsråd og menigheder, der vil have endog meget svært ved at forstå, at de skal undvære en præst og en præstegård. Mange sogne har siden middelalderen haft præstens virke i kirke og præstegård som noget centralt i deres folkelige tilværelse. Jeg forstår helt vel dette problem, og jeg kan føle med de menighedsråd, som i forhandlinger i ministeriet har sagt: først forsvandt mejeriet, så skolen og nu præstegården. Men hertil er at sige, at den udvikling, de små landsogne har måttet igennem, kan ingen ændre, lige så lidt som man vil drømme om at stoppe omlægningen af den kommunale struktur. Jeg tror, ministeren har ret i, at man på det kirkelige område fremfor at søge en slags helhedsløsning skal eksperimentere sig frem. Det er jo nødvendigt alene af den grund, at det ville være forbundet med uoverstigelige vanskeligheder at omflytte præsterne. Noget sådant vil ikke kunne ske uden at fratage menighedsrådene deres rettigheder ved præstevalg, og det drømmer ingen om.

Lige så sikkert, som man må tage dette hensyn til menighedsrådene, lige så sikkert er det, at der må ske flere sammenlægninger af mindre sogne end hidtil. Af hensyn til den bedste betjening af hele den danske folkekirke må der ske ændringer. Der er alt

for mange sogne i byer og købstæder, der er underbemandede med præster, og set på den baggrund må det være helt rimeligt at pege på, at mange små sogne ikke giver stedets præst en rimelig arbejdsbyrde sammenlignet med den, mange af hans kolleger har. Det er nødvendigt at appellere til de små sogne, som eventuelt kan føle sig gået for nær, om at se denne større sammenhæng i folkekirkens arbejde.

I de øvrige nordiske lande har man i langt stærkere grad, end det er tilfældet her i landet, i løbet af de seneste 10 år samlet flere mindre sogne i ét pastorat. Måske er det noget, der bør særlig understreges, da det undertiden i den kirkelige debat kunne se ud til, at man har den opfattelse, at det drejer sig om at udrudere sogne. Det er ikke tilfældet. Der ophæves normalt ikke sogneskel. Skulle det f. eks. ske, at et lille sogn kommer ud for en stor tilflytning, vil det være uhyre let igen at etablere et sådant sogn som en kirkelig arbejdsenhed, selv om det i nogle år har været koblet til et andet. Der sker altså ingen uoprettelige ændringer med det, der tilsigtes ved sognesammenlægninger efter dette lovforslag.

Det er mit håb, at forslaget vil virke fremmende for at skaffe mere rimelige kirkelige arbejdsområder, og jeg ønsker kirkeministeren og de kirkelige myndigheder alt muligt held i sådanne bestræbelser, men ønsker så også at føje til, at virker forslaget ikke efter hensigten, kan det blive nødvendigt at tage andre forslag op til drøftelse.

Jeg skal til slut på mit partis vegne tilsige støtte til lovforslagets gennemførelse efter et fornødent udvalgsarbejde.

Vestergaard Poulsen: Det konservative folkeparti finder det både rimeligt og nødvendigt, at kirkeministeren fremsætter dette lovforslag, og mit parti kan principielt medvirke til forslagets gennemførelse. Vi finder det dog nødvendigt, at et udvalg fordyber sig i de ikke så få spørgsmål, som lovforslaget automatisk rejser.

[Vestergaard Poulsen.]

Ved det forslag, vi her behandler, foreslås menighedsrådslovens § 33, som omhandler fremgangsmåden ved ledigblevne præsteembeders opslag, ændret. Efter gældende lov skal embedet opslås snarest muligt, medens forslaget gennemførelse bemyndiger ministeren til at udsætte opslaget og dermed indtil videre eventuelt forhindre, at det ledigblevne præsteembede besættes på ny.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at kirkeministeriet i praksis har fortolket den nuværende lovs anvisning på den normale fremgangsmåde med det, som i bemærkningerne kaldes „et rimeligt forbehold“. Denne tilstand er dog uholdbar. Mange menigheder vil imidlertid føle sig gået for nær, vil opfatte det som et overgreb, hvis ministeren får myndighed til uden videre at hindre et præsteembedes besættelse og dermed i realiteten foretage en administrativ sogneomlægning. Må jeg opfatte lovforslagets bemærkninger og ministerens skriftlige fremsættelse i øvrigt som et tilsagn om, at der i alle tilfælde, hvor et præsteembede bliver ledigt, ikke vil blive truffet nogen afgørende beslutning af ministeren, før der har været forhandlet med såvel de pågældende menighedsråd som med provsten og biskoppen?

Jeg vil gerne fremhæve betydningen af, at der i sådanne ømfindtlige sager udvises megen skønsomhed. Det er nødvendigt, at der i vort moderne samfund sker en tilpasning inden for alle områder, kirken skal heller ikke være undtaget, og ministeren har ret i, at det vil være meget ønskeligt, om det vil kunne lykkes at skabe udvej for en mere rimelig fordeling af det ofte meget store arbejde, som vort lands ca. 1.700 præster udfører.

Det må nok erkendes, at en helt ligelig fordeling ikke vil kunne opnås. Medens der i hovedstadsområdet sker en affolkning i centrum, så en regulering af visse sogne her vil kunne være berettiget, sker der samtidig en voldsom befolkningstilvækst i udviklingsområderne i storbyens periferi. Det samme gælder til dels for provinsens storbyer. Selv om de hastigt voksende bysogne ved en deling kan få en nogenlunde overkommelig størrelse, bevirker den opståede præstemangel, at ad-

skillige præsteembeder ikke kan besættes. Der er også i små landsogne forståelse af problemerne i de store bysamfund, men det vil i hvert enkelt tilfælde føles som et savn selv i det allermindste landsogn og måske netop dér, hvor man allerede ved centralisering flere steder har mistet skolen, hvis ikke præstegården fortsat kan være rammen ikke alene om et familieliv, men også om et stykke kultur, som på en ofte inspirerende og berigende måde kan udgøre en del af den helhed, som sognets kulturmønster gerne skulle kunne udvise.

Bilernes tidsalder har ændret afstands-begrebet. Nabosognene vil udvise kirkelig gæstfrihed, men på de søndage, da landsbykirkens klokker ved tavshed bryder århundreders tradition ved ikke at kunne få lov til at kalde menigheden til søndagens normale gudstjeneste, varsler tavsheden om en tilstand i den danske folkekirke, som nok kan give anledning til bekymring.

Dette tidehverv, som den danske folkekirke befinder sig i, bør ikke alene vække til eftertanke, men det bør tillige blive en direkte udfordring til menighederne og til de kirkelige myndigheder, så problemerne kan løses og vanskelighederne overvindes i den rækkefølge, de måtte opstå. Skal dette lykkes, kræver det imødekommenhed og forståelse fra alle, som måtte blive parter i reformernes gennemførelse. Derfor må menighedsrådene rundt i sognene og de øvrige kirkelige myndigheder i deres kontorer hver især gøre deres til, at opgaven med den kommende sogneinddeling må blive løst, så det set under helhedens synsvinkel må blive til gavn for den danske folkekirke, den kirke, som omtrent hele vort folk er medlem af. Derfor berører spørgsmålet heldige løsninger dybest set os alle.

Evan Jensen: Den sogne- og pastoratsinddeling, vi har i dag, er af meget gammel dato for langt de fleste inddelingers vedkommende. I de senere år er der foregået en betydelig befolkningsmæssig udvikling i vort land, således at mange sognepræster nu har pastorater med et stagnerende eller et faldende folketal. Andre præster har derimod et stigende folketal at betjene. Jeg har set en statistik, der siger, at vi har ca. 200 sogne med under 1.000 indbyggere, og vi har flere, der har under 500. I Køben-

[Evan Jensen.]

havn er der ca. 3.800 indbyggere pr. præst og i Københavns omegn over 5.000.

En anden kendsgerning, vi i denne sammenhæng må tage i betragtning, er mangelen på præster. For øjeblikket oplyses det, at vi har en 1.700-1.800, men at tallet om 10 år vil være faldet måske ned omkring ca. 1.600. Omkring 1980 skal der bruges betydelig flere præster, end tilfældet er i dag, det siges omkring 2.500. Til den tid vil mangelen på præster være meget følelig.

I denne som i så mange andre sammenhænge er det jo rigtigt, at man ser på helheden, at man tilstræber en rimelig arbejdsfordeling imellem landets præster, og at man får den bedst mulige betjening af menighederne med det antal præster, der nu engang er til rådighed. At vi har præstemangel, kan vi jo se deraf, at embeder må oplås flere gange.

Nu foreligger der så fra kirkeministeren et forslag, der går ud på at imødegå den udvikling, som jeg her har været inde på, gennem bestemmelse om, at opslag af et præsteembede kan udsættes, hvis særlige grunde taler derfor. Det er klart, at præstemangelen kan afhjælpes noget, hvis embeder ikke bliver besat og man i stedet sætter nabopræsten til at betjene menigheden. Må jeg i den forbindelse spørge ministeren: hvad nu, hvis nabopræsten ikke vil? Kan man sige til ham, at han skal?

Hvad angår spørgsmålet om omlægning af pastorater, som forslaget jo dybest set også går ind på, og som ministeriet i samarbejde med kirkelige instanser søger at gennemføre, vil jeg gerne sige, at det bør være særlige omstændigheder som f. eks. folketallet, der begrunder sådanne indgreb. Det er meget væsentligt, at der forhandles med menighedsrådene om enhver ændring af pastoratets størrelse, ligesom det efter min opfattelse er rimeligt, at menighedsrådene bliver hørt, inden det besluttes at undlade opslag af et embede.

Ministeren siger, at man ikke tænker sig at gå så rigoristisk til værks med sogne-sammenlægninger, som man gør det på det kommunale område med henblik på kommunesammenlægninger. Venstre er enig i dette synspunkt. Det er ikke en helheds-løsning af det problem, vi har her, som vi behandler i dag, men det er en imødegåelse

af den udvikling, vi er inde i, som ministeren har stillet forslag om. Jeg vil gerne anbefale, at man følger en lempelig praksis og som sagt i forståelse med de stedlige menighedsråd, ligesom jeg vil understrege, at omlægninger normalt kun bør finde sted i forbindelse med ledighed i embedet.

Præsterne har oftest haft en folkelig og kulturel betydning for det område, de har betjent. Flere landdistrikter oplever i disse år — som en ordfører tidligere har været inde på — at miste deres skole og dermed også lærer, og mange må vel i de kommende år indstille sig på også at skulle have en betydelig afstand til deres præst. Det føles mange steder som et stort tab. Men også kirkens struktur må tilpasses udviklingen. Sognegrænseændringer kan blive aktuelle, og embeders besættelse skal kunne udskydes; men vigtigst er jo dog, at kirkerne opretholdes som steder, hvor der prædikes, og hvor kirkelige handlinger foregår.

Venstre kan anbefale forslaget.

Samuelson: Det radikale venstre kan anbefale det foreliggende lovforslag. Det er jo helt givet, at en omlægning af den pastorale inddeling er stærkt tiltrængt, specielt når der i slet ikke så få sogne er under 500 indbyggere og man samtidig ved, at de store bysogne har meget svært ved at få den tilstrækkelige gejstlige betjening.

Det er sikkert fornuftigt, som kirkeministeren siger i sin fremsættelsestale, ikke at gå for rigoristisk til værks. Gennem adgangen til at lade visse embeder stå midlertidigt vakante åbner der sig jo en mulighed for, at befolkningen i de små sogne efterhånden vil komme til at forstå, at de godt kan blive betjent af præster fra nabosognene. Der er imidlertid på landet en dyb tradition med hensyn til sognegrænserne, og denne tradition er jo ikke altid proportional med den kirkelige interesse.

Dette lovforslag kan blive et skridt på vejen til en mere åben indstilling hos befolkningen over for en sammenlægning af de små sogne, og jeg skal derfor anbefale dette forslag til velvillig behandling.

Morten Lange: Dette er jo et ægte kirkeligt forslag. Selve forslaget til lov er overordentlig kryptisk. Hvis man blot læser forslaget, bliver man ikke meget klogere,

[Morten Lange.]

men som det er kirkelig tradition, kommer udlægningen bagefter, og udlægningen har jo altså vist, at forslaget er et forsøg på at følge kommunestrukturrationaliseringen op med en rationalisering af de kirkelige afgrænsninger. Jeg har lært et nyt fremmedord i den forbindelse, det hedder „omannekering“, og det synes også at være det, kirkeministeren er ude efter at få en vis rimelig hjemmel til.

Med denne udlægning af lovforslaget har jeg ikke nogen indvendinger over for det. Jeg synes, det lyder fornuftigt og rimeligt, at en sådan arrondering af sognene må kunne finde sted, og jeg håber, at ministeren vil have en fredelig færd gennem disse spinatbede og ikke være alt for velvillig til at høre på en hvilken som helst, som ikke er interesseret i at ændre noget i det bestående. Det hører vel egentlig nok lidt for meget med til sognenes karakter, at bare tanken om at lave om er lidt af en helligrøde, så jeg håber, ministeren må få fremgang. Den i formuleringen meget svage paragraf, som det jo i realiteten er, giver ham umådelig stærke og frie hænder.

Kjær Rasmussen: Det er jo en af de forunderlige ting ved vores samfundssystem, at vi her i salen skal blande os i kirkelige sager; men det udspringer vel af den middelalderlige tanke om Gudsstaten og det fra oven indsatte overhoved over denne stat og dens kirke. Vi bekender gerne vor afmagt; vi forstår ikke, at staten skal have noget at gøre med de kirkelige forhold, og vi vil derfor afholde os fra at medvirke ved behandlingen af dette lovforslag.

Kirkeministeren (Arne Fog Pedersen): Jeg kan takke ordførerne for en velvillig behandling af lovforslaget. Jeg har blot nogle ganske få bemærkninger.

Lovforslaget tilsigter jo alene en ændring af menighedsrådslovens § 33, hvor der indføres en bestemmelse om, at man kan udsætte opslag af et embede, hvor særlige grunde taler derfor.

Jeg må takke hr. Orla Møller for tilsagnet om velvilligt følgeskab ud i de mulige spinatbede. Når jeg i et interview har anvendt det udtryk, hænger det jo sammen med, at vi her er på et område, hvor ofte

en traditionsbestemt indstilling og en følelsesmæssig betoning vil gøre sig gældende. Det er jo rigtigt, som det også er blevet nævnt — jeg tror, det var af hr. Evan Jensen — at den kirkelige struktur i landet har sin rod langt tilbage i tiden og for kirkebygningernes opførelses vedkommende jo beror helt tilbage til Valdemarstiden, så det er rimeligt, at der gør sig stærke traditioner gældende på dette felt.

Jeg forstår også udmærket de følelser, som hr. Vestergaard Poulsen gav udtryk for, det lidt triste, der kan ligge i, at kirkeklokken er tavs en søndag; men det er jo rigtigt, at det hænger sammen med hele strukturændringen i vort samfund. Jeg kan dog svare hr. Vestergaard Poulsen, at alene deri, at vi ikke tilsigter en helhedsløsning for hele landet sådan med ét slag, men søger at lempe os frem fra sag til sag ved at åbne udvej for at nøle lidt med opslag af et embede, ligger der, at vi vil forhandle både med provst og med menighedsråd, altså kort og godt søge at lempe os frem fra sag til sag fremfor på tværs af folks følelser at pådutte dem en eller anden ordning, som de måske er imod.

Hr. Evan Jensen stillede spørgsmål om, hvorvidt man, om jeg må sige, kan tvinge en nabopræst til at overtage et sogn, hvis det skønnes rimeligt og administrativt fornuftigt. En præst, kan jeg svare, er pligtig til inden for sit provstis rammer at finde sig i de ændringer, som måtte blive nødvendige, og som måtte blive ham pånødt; men naturligvis vil kirkeministeriet her også være sindet at lempe sig frem og vil jo nødigt ligefrem pådutte en præst et sogn, hvis det sådan direkte strider imod følelser og tradition.

Jeg kan svare hr. Morten Lange, at selvfølgelig har hele ændringen her relation til kommunestrukturen og i det hele taget til ændringerne af samfundsstrukturen, men den har jo også i høj grad relation til præstemangelen. Det er en helt naturlig sag, at man simpelt hen søger at fordele arbejdskraften noget bedre.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på hr. Kjær Rasmussens betragtninger over Gudsstaten. Jeg tror ikke, at man med denne størrelse helt har tænkt sig det, som hr. Kjær Rasmussen gav udtryk for, tværtimod måske; vi ønsker netop, at kirkelige

[Kirkeministeren.]

sager hører hjemme her i dette ting. Kirkelige debatter er måske — som man også vil kunne se her i salen — ikke noget, der sådan aflyttes med så stor intensitet af offentligheden. Men ved tid og lejlighed finder jeg det vil være helt naturligt, at det præciseres, at dette høje ting ikke alene er et skattedepartement eller noget i den retning, men at også kulturelle sager, også kirkelige sager, hører hjemme her i tinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m.

(Lovforslaget (nr. 37) findes i tillæg A. sp. 457, fremsættelsen i tidenden sp. 251).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Orla Møller: Om dette lovforslag har jeg ikke mange bemærkninger. Mit parti finder det særdeles rimeligt, når vi har fået præster inden for værnene, at de også må have muligheder for at virke, og derfor må det være en naturlig ting, at de får adgang til folkekirkens kirkebygninger.

Jeg må måske lige gøre kirkeministeren opmærksom på, at som lovforslaget er udformet, er adgangen meget vid; der står nemlig i lovtæksten, at de får ret til at bruge landets kirker. I bemærkningerne til lovforslaget står den efter min mening rigtige formulering, nemlig „folkekirkens kirker“. Jeg skulle i øvrigt ikke have det fjerneste imod, om det også var samtlige

kirkesamfunds kirker, der blev tale om, men det tror jeg absolut ikke at hverken kirkeministeren eller dette ting er i stand til at gøre noget ved.

Mit parti har nogle spørgsmål, som vi gerne vil have besvaret i et udvalg, og jeg skal med disse ord tilsige lovforslaget en velvillig behandling.

Vestergaard Poulsen: Det lille lovforslag, vi her behandler, skal jeg ikke sige meget om, men kun tilsige mit partis støtte til forslagens hurtige gennemførelse.

Evan Jensen: Jeg har heller ikke meget at sige til dette lovforslag. Venstre finder det yderst rimeligt. Vi har jo fået en ordning for kirkelig betjening af forsvaret; der er ansat et antal værnsprovster og -præster, og det er rimeligt, at de får ret til at benytte kirkerne til gudstjenester; der kan være tale om periodisk tilbagevendende brug af kirker eller lejlighedsvis brug, f. eks. under øvelser, manøvrer og den slags.

Jeg forstår, at vilkårene for benyttelsen, herunder godtgørelse af udgifterne i forbindelse med brugen, skal aftales mellem forsvarsministeren og kirkeministeren. Det må være helt i orden. Det er meningen, at statskassen skal afholde udgifterne til lys, varme, rengøring m. v.; også det finder jeg yderst rimeligt, det ville være forkert at lade den lokale kirkelige ligning bære disse udgifter, selv om det jo må dreje sig om meget ringe beløb.

På venstres vegne kan jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Samuelson: Det er rimeligt, at værnspæsterne får lov til at benytte sognekirkerne til afholdelse af gudstjenester, men deltagelsen i disse gudstjenester må selvfølgelig under alle omstændigheder være helt frivillig for personellet. Jeg må indrømme, at jeg har lidt svært ved at se det store behov, idet behovet også for kirkeligt åndsliv vist ikke ligefrem kan siges at forøges med tjenestetidens længde; og at der skulle være et særligt behov i tilfælde, hvor styrker i kortere eller længere tid er på øvelser og derfor er på et sted, hvor der ikke er fast garnison, tror jeg ikke